

คู่มือแนวทางการจัดการท่องเที่ยว
น้ำตกสายธาร
องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย
ประเพณีธรรมชาติ

คำนำ

คู่มือแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย ประเภทธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของคู่มือแนวทางการดำเนินงานเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวจะจัดการอย่างไรดี องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชุมชนท่องเที่ยวสามารถนำไปใช้แนวคิดในการท่องเที่ยวของชุมชนได้ด้วยตนเอง และเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือโดยชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนสู่ความยั่งยืนต่อไป

คู่มือฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งคณะผู้จัดทำมุ่งเน้นให้ทุกชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนของตนเองได้ เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนด้านการท่องเที่ยวที่เข้มแข็งต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนชุมชน ผู้นำไฟฟ้าชุมชนบ้านคลองน้ำใส และตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัยหวังด้วยว่าคู่มือฉบับนี้จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชนและเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย

๑. ร่วมกันคิด ร่วมกันคุย
๒. จัดตั้งคณะทำงาน
๓. สำรวจและศึกษาข้อมูลชุมชน
๔. จัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย
๖. จัดทำปฏิทินและโปรแกรมการท่องเที่ยว
๗. จัดการท่องเที่ยวนำร่อง
๘. ประชาสัมพันธ์และการตลาด
๙. ติดตามและประเมินผล
๑๐. สรุปปัญหาและแนวทางแก้ไข

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย ประเภทธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นความเป็นธรรมชาติ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมของชุมชนนั้นๆ เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ เกาะ ทะเล พืชพรรณไม้ ระบบนิเวศ ท้องถิ่น เป็นต้น รวมถึงการท่องเที่ยวเกี่ยวเนื่องกับภาคการเกษตร ของชุมชน เช่น การทำสวน ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรโดยมีวัตถุประสงค์ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่ๆ เข้าใจวิถีชุมชน สนุกสนานเพลิดเพลินไปกับธรรมชาติที่สวยงามต่างๆ ของแต่ละท้องถิ่น โดยเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปด้วย ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับความพร้อมของทรัพยากรในชุมชน การจัดการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการ ๑๐ ชั้น ดังนี้

๑. ร่วมกันคิด ร่วมกันคุย
๒. จัดตั้งคณะทำงาน
๓. สำรวจและศึกษาข้อมูลชุมชน
๔. จัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย
๖. จัดทำปฏิทินและโปรแกรมการท่องเที่ยว
๗. จัดการท่องเที่ยวนำร่อง
๘. ประชาสัมพันธ์และการตลาด
๙. ติดตามและประเมินผล
๑๐. สรุปปัญหาและแนวทางแก้ไข

ขั้นที่ ๑ ร่วมกันคิด ร่วมกันคุย

ก่อนที่องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย จะตัดสินใจเริ่มกิจกรรมใดๆ สิ่งสำคัญขั้นแรกที่ไม่ควรมองข้ามและอยากเห็นชุมชนตนเองเป็นอย่างไร ในขั้นตอนของการร่วมคิด ร่วมคุยนี้ อาจเริ่มต้นเพียงไม่กี่คนแล้วค่อยๆ วางแนวทางในการปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชนให้มีส่วนร่วม ซึ่งจะสามารถสร้างความเข้มแข็งในการทำงานต่อไปได้องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย ส่วนวิธีการในการร่วมกันคิด ร่วมกันคุย อาจใช้การออกหนังสือเชิญผู้นำชุมชนเข้าร่วมการประชุมร่วมกันเพื่อเปิดแนวความคิดร่วมกัน เช่นงานเทศกาลชุมชน ลานจิบกาแฟดื่ม้ำชาในชุมชน

เมื่อสมาชิกเห็นพ้องกันแล้วว่าต้องการจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในชุมชน สิ่งที่ชุมชนต้องต้องร่วมกันคิด ร่วมกันคุย พิจารณาร่วมกันในเรื่องเหล่านี้

- ชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอะไรบ้างที่จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว และสามารถเผยแพร่ได้อย่างภาคภูมิใจ ไม่ขัดหรือทำลายสิ่งแวดล้อมของชุมชนตนเอง
- ปัญหาของชุมชนที่ประสบอยู่มีอะไรบ้าง จะมีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไร เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างยั่งยืน และเน้นการอนุรักษ์ควบคู่กันไป
- แนวทางการจัดการควรเป็นอย่างไร องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัยสามารถค้นหาคำตอบได้จากการศึกษาดูงานชุมชนอื่น ที่มีลักษณะธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน ในชุมชนตนเอง และร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อนำมาปรับใช้กับชุมชนของตนเอง ดังนั้นควรพิจารณาให้รอบคอบก่อนตัดสินใจดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขั้นตอนที่ ๒ จัดตั้งคณะทำงาน

เมื่อได้ข้อสรุปของชุมชนแล้วว่าองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัยจะดำเนินการจัดการท่องเที่ยว โดยองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย จะเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือร่วมกันจัดตั้งกลุ่มคณะทำงาน ร่วมกันกับชุมชนโดยมีแนวทางดังนี้

๑. สร้างแกนนำเพื่อความเข้าใจและกำหนดทิศทางร่วมกัน
๒. ตั้งความฝันร่วมกัน ร่วมพลัง โดยใช้หลักการพึ่งพาตนเอง
๓. ใช้กระบวนการ ๕ ร่วม คือร่วมคิด ร่วมการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับ

ผลประโยชน์การจัดตั้งคณะทำงานจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสานต่อความต้องการของสมาชิกชุมชนให้สามารถเดินทางต่อไปได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการปรึกษาหารือที่ถี่ถ้วนที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อคอยให้คำแนะนำ และคำปรึกษาในการดำเนินงาน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชุมชนที่เพิ่งเริ่มต้นหรือเป็นมือใหม่ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงคือองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย โดยคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้น ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน เช่น

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของชุมชน ในรูปแบบต่างๆ

ฝ่ายประสานงาน มีหน้าที่ในการติดต่อ ประสานงานเพื่อให้มีการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นระบบ

ขั้นที่ ๓ สํารวจและศึกษาข้อมูลชุมชน

การสำรวจและศึกษาข้อมูลชุมชน เป็นการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนว่ามีอะไรบ้าง และมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวได้หรือไม่ เพียงไร ทั้งนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนอาจมีหลากหลายประเภท ซึ่งชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวประเภทอื่นๆได้ เช่น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น ซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนมีความหลากหลาย น่าสนใจ มากยิ่งขึ้น

ส่วนวิธีการในการสำรวจและศึกษาข้อมูลชุมชน ควรใช้หลายวิธี ประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ถูกต้อง และเชื่อถือได้ เช่น

- การลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม
- การศึกษาจากเอกสาร /หนังสือที่มีการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ
- การสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชนชาวบ้าน

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ควรจัดทำเป็นสรุปของข้อมูลชุมชนซึ่งนอกจากจะนำไปประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวแล้ว ยังสามารถรวบรวมเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญของชุมชน และนำมาช่วยเสริมให้เป็นแนวแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้

ตัวอย่างตารางสำรวจความพร้อมของชุมชน

ความพร้อมของชุมชน	มี	ไม่มี	ต้องพัฒนาปรับปรุง
๑. มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์			
๒. มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้			
๓.สามารถจัดกิจกรรมและนำเสนอการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แก่นักท่องเที่ยวได้			
๔. สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก			
๕. มีการจัดการความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน			
๖.มีสิ่งอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานครบถ้วนและพอเพียง			
๗.สามารถสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้			
๘.มีคนที่พร้อมทำหน้าที่ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว			
๙. มีการนำวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยว			
๑๐.คนในชุมชนสามารถให้บริการและต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความมีอัธยาศัยจริงใจ			

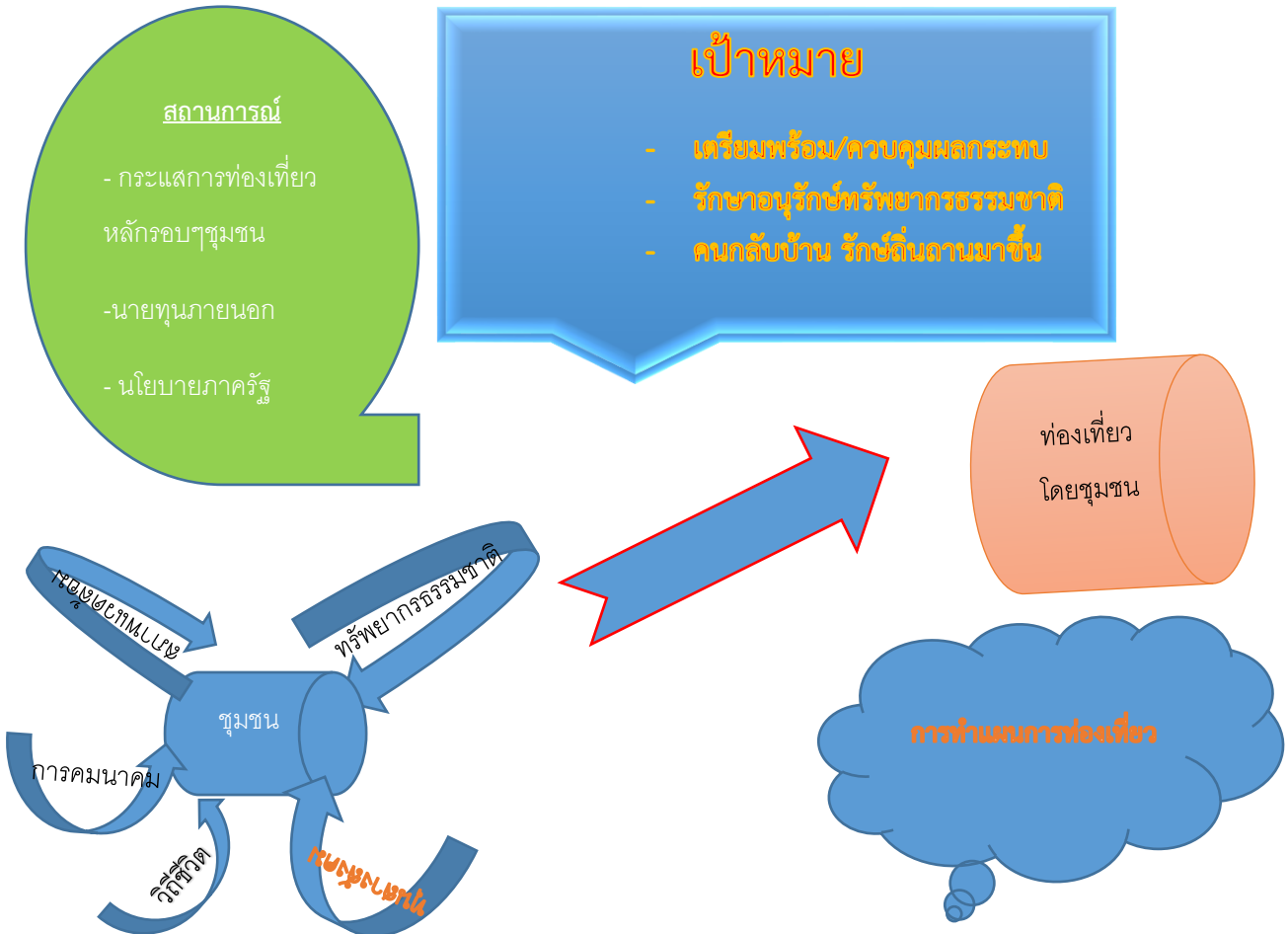
- นำข้อสรุปจากการพิจารณาความพร้อมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้ชาวบ้านได้รับรู้ข้อมูลของตนเองครัวเรือน และชุมชน มีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์สถานการณ์แก้ไขปัญหา เกิดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมแบบต่อยอดร่วมกัน

คณะทำงานสรุปผลข้อมูลการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การดำเนินกิจการขั้นต่อไป

สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้หลังจากการสำรวจและศึกษาข้อมูลชุมชน คือ “การจัดทำแผนองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย” แผนที่ชุมชน คือ แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนตั้งแต่อดีต รวมทั้งลักษณะทางกายภาพในปัจจุบัน เพื่อแสดงให้เห็นเส้นทางและที่ตั้งของสิ่งที่ชุมชนต้องการนำเสนอ รวมทั้งรายละเอียดที่จำเป็นสำหรับใช้ประกอบในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

ขั้นตอนที่ ๔ จัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย

เมื่อทำการสำรวจและศึกษาข้อมูลความพร้อมของชุมชนแล้วคณะทำงานควรจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยว การกำหนดกิจกรรมโดยมีเป้าหมายเพื่อแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ที่มาจากรากฐานของชุมชน โดยนำไปสู่การวางระบบจัดการการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และตั้งรับสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งนโยบายของภาครัฐที่เข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งนี้ชุมชนต้องร่วมกันปลูกจิตสำนึกในการรักษถิ่น ไม่เน้นรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยวมากนัก แต่เน้นที่อาชีพหลักของตนเองในชุมชนเป็นหลัก โดยในการจัดทำแผนการท่องเที่ยวชุมชน ควรเริ่มจากการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ทบทวนต้นทุนที่ชุมชนมีอยู่เดิม ตั้งเป้าหมาย ปักธง กำหนดฝันร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนการท่องเที่ยวชุมชนร่วมกัน ดังตัวอย่างตามภาพ

เมื่อได้พิจารณาถึงสถานการณ์ เป้าหมาย ผลกระทบต่างๆแล้ว คณะทำงานควรจัดประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาหาแนวทางให้การจัดทำแผนการท่องเที่ยวสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ขอบเขต เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรมว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร เช่น

วัตถุประสงค์	ขอบเขต
<p>๑. เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและความสนุกสนานเพลิดเพลินและยังเป็นการเรียนรู้สร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว</p> <p>๒. เพื่อมุ่งหวังให้มีความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน และสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพ</p>	<p>การนำกิจกรรมที่สมาชิกในชุมชนทำอยู่ในชุมชนมาส่งเสริมเผยแพร่และถ่ายทอดในลักษณะของการท่องเที่ยวเช่น ตะกร้าสานพลาสติก การจักสาน การทอผ้า ประเพณีลอยกระทง ต้าบลโชคชัย</p>

โดยสามารถกำหนดรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมว่าจะทำอะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อไร โดยใคร และผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับจากการกำหนดกิจกรรมนั้นๆ ตามตัวอย่างดังนี้

แผนงาน	คำอธิบาย
ทำอะไร	พิจารณาว่าชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวอะไรบ้าง ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ เกาะ ที่สวยงาม อากาศดี รวมทั้งการทำเกษตร เช่น การปลูกผัก การทำสวน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
ทำอย่างไร	พิจารณาจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน หากชุมชนใดมีจุดด้อย มากกว่าจุดเด่น ก็ต้องพยายามพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น
ทำที่ไหน	สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ภูเขา น้ำตก ต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความเหมาะสมของฤดูกาล ความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว และมีสาธารณูปโภคพื้นฐานครบถ้วน
ทำเมื่อไร	ช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาตินั้น โดยทั่วไปสามารถจัดได้ตลอดทั้งปี
ทำโดยใคร	กำหนดผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการและประสานงาน ซึ่งการกำหนดผู้รับผิดชอบนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ
ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ	พิจารณาผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ เช่น ในชุมชนมีน้ำตกที่สวยงามเมื่อกำหนดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว น้ำตกที่สวยงาม สะอาด อาจจะสามารถได้ ชุมชนจะมีวิธีการรักษาหรือแก้ไขอย่างไร เป็นต้น

ขั้นที่ ๕ กำหนดกิจกรรมและการให้บริการ

การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการให้บริการของชุมชนจะผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้บุกเบิกหรือผู้ก่อตั้งในขั้นนี้ สามารถพัฒนารูปแบบของคณะกรรมการเป็นคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยเชิญกลุ่มทุกกลุ่มที่มีอยู่ในชุมชนเข้าร่วมเป็นเครือข่ายภาคีชุมชน คณะกรรมการจะทำหน้าที่กำกับดูแล รับผิดชอบ การดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งหมดในชุมชน โครงสร้างคณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการ เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในแต่ละด้านให้ชัดเจน

๑. คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีการ การประสานงาน การดำเนินงานต่างๆ ให้แต่กลุ่มได้เข้าใจตรงกัน

๒. เชิญหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่นกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติ จำเป็นต้องสำรวจพื้นที่เส้นทางเดินชมป่าศึกษาธรรมชาติ ศึกษาข้อมูลพันธุ์ไม้เฉพาะถิ่น กำหนดระยะทาง กำหนดเส้นทาง รวมทั้งคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำเป็นต้องสำรวจพื้นที่ของชุมชนในละแวกเดียวกัน เพื่อมารวมตัวกันในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากภาคการเกษตรส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมในครัวเรือนดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการสำรวจเพื่อการรวมกลุ่มกัน โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

๑. สำรวจพื้นที่เพื่อนำมากำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยว

๒. ชุมชนบางแห่งอาจสามารถร่วมกันจัดการท่องเที่ยวในลักษณะการเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย ร่วมกับชุมชนมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวด้วยการเดินป่า ดูนก แต่ชุมชนใกล้เคียงมีการปลูกป่า ปลูกหน่อไม้ขาย เราสามารถกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อเนื่องได้

๓. ชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิกชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้เข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

๔. ศึกษาชุมชนอื่นๆ ที่มีกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน แล้วนำมาปรับใช้ในบริบทของชุมชนตนเอง

๕. กำหนด กฎ กติกา การจัดสรรผลประโยชน์ ร่วมกันโดยชุมชน หรือมติคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย

๖. การให้บริการ ยึดหลักการสร้างความประทับใจแก่ นักท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนอีกในโอกาสต่อไป โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- อบรมบุคลากรด้านการให้บริการแก่ผู้นำชุมชนท้องถิ่น และอาสาสมัครนำชมท้องถิ่น ทั้งนี้ควรมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่เป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วย

- การจัดการบริการด้านต่างๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

- ฝึกปฏิบัติ โดยการทดลองทำ และแก้ไขทันทีที่พบปัญหา

- จัดทำคู่มือการให้บริการ การต้อนรับนักท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

- มีการประเมินผล และนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้ดีขึ้น

๗.) เมื่อได้มีการศึกษารายละเอียดของกิจกรรม รูปแบบการดำเนินงานแล้ว สามารถนำมากำหนดเป็นตารางกิจกรรมตามตัวอย่าง ดังนี้

กิจกรรม	รูปแบบวิธีการ	สถานที่จัดกิจกรรม	ช่วงเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๑. การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	- เที่ยวเล่นน้ำตก สายธาร สัมผัสกับธรรมชาติ	น้ำตกสายธาร บ้านคลองน้ำใส	เมษายน-กันยายน	-คณะทำงานอบต. โชคชัย

ขั้นที่ ๖ จัดทำปฏิทินและโปรแกรมการท่องเที่ยว

ควรระบุรายละเอียดที่ชัดเจน และเป็นข้อมูล

การจัดทำปฏิทินและโปรแกรมการท่องเที่ยว ควรระบุรายละเอียดที่ชัดเจน และเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ทันสมัย หากมีเงื่อนไขหรือแนวทางในการปฏิบัติต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยว ควรระบุไว้ให้ชัดเจน เห็นเด่นชัด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เตรียมความพร้อมในการท่องเที่ยว โดยละเอียด ดังนี้

๑. นำกิจกรรมที่ได้มีการกำหนดมาจากขั้นที่ ๕ มาจัดลำดับของกิจกรรมให้สอดคล้องและมีความต่อเนื่อง
๒. กำหนดเป็นปฏิทินการท่องเที่ยว และจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสม น่าสนใจ
๓. หากมีการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว กับชุมชนอื่นๆ จะต้องประสานรายละเอียดต่างๆ ของการกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้ชัดเจน โดยโปรแกรมการท่องเที่ยวสามารถกำหนดได้หลายโปรแกรมขึ้นอยู่กับพื้นที่ของชุมชน

โปรแกรมที่ ๑ : วันเดียวไปเช้า –เย็นกลับ

ศึกษาธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชน เที่ยวเล่นน้ำตก ฝึกทำอาหาร จากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เที่ยวชมตะกั่วสานพลาสติกในชุมชนก่อนเดินทางกลับ

โปรแกรมที่ ๒ : พักบ้านพักโฮมสเตย์ ศึกษาธรรมชาติ ชมสวน เที่ยวเล่นน้ำตก ฝึกทำอาหาร ชมวิถีชีวิตของชุมชน ในการทำสวนยางพารา

โปรแกรมที่ ๓ : พักบ้านพักโฮมสเตย์ สัมผัสวิถีชีวิตชุมชน ศึกษาเส้นทางธรรมชาติระยะใกล้ ระยะไกล เที่ยวชมทิวทัศน์ ชมการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ฝึกการทำอาหารร่วมกับเจ้าของบ้านและไปทำบุญตักบาตที่วัดภูด่านแต้ (วัดพุทธโรธัมธโร) เพื่อให้มีความสุขทั้งกาย ทั้งใจ นวดเพื่อสุขภาพ ก่อนเดินทางกลับ

ขั้นที่ ๗ จัดการท่องเที่ยวนำร่อง

หลังจากที่ได้มีการวางแผน เตรียมการ กำหนดกิจกรรมดำเนินงาน กำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวแล้ว ก่อนที่จะเปิดตัวการท่องเที่ยวของชุมชนให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมอย่างเป็นทางการนั้น ควรจะมีการจัดการท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อประเมินรูปแบบ กิจกรรมโปรแกรมของการท่องเที่ยวว่ายังมีข้อผิดพลาด ขาดตกบกพร่องสิ่งใดบ้างที่สมควรจะปรับแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเชิญกลุ่มนักเรียนหรือสื่อมวลชนมาเป็นนักท่องเที่ยวนำร่อง รวมทั้งมีผู้ประเมินการจัดการท่องเที่ยวโดยคณะกรรมการที่ใดแต่งตั้งขึ้นเข้าร่วมการประเมินไปพร้อมๆกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบสองทาง ซึ่งจะทำได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น แล้วนำผลที่ได้มาแก้ไขปรับปรุงเพื่อการเปิดตัวอย่างเป็นทางการได้อย่างสมบูรณ์มากที่สุด

ขั้นที่ ๘ ประชาสัมพันธ์และการตลาด

การประชาสัมพันธ์และการจัดทำแผนการตลาดแหล่งท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย ควรเน้นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนั้น การทำตลาดการท่องเที่ยวจึงต้องพยายามเลือกนักท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน ควรจัดทำทุกช่องทางการสื่อสารต่างๆ เช่น

๑. แผ่นพับประชาสัมพันธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
๒. จัดทำป้ายบอกทางให้ชัดเจน เข้าใจง่าย
๓. จัดตั้งศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยวของชุมชน
๔. จัดทำเป็นแฟ้มเกจทัวร์เพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการตลาด
๕. จัดทำแผนการตลาดในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อเป็นการณรงค์เชิงรุก
๖. จัดทำข้อมูลประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ (Website)
๗. ประชาสัมพันธ์ผ่านสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด(สททจ.) และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวต่างๆ

ตัวอย่างแผนการประชาสัมพันธ์ดังนี้

ประเภทสื่อ	วิธีการ	การประสานงาน
แผ่นพับ	จัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ในโอกาสต่างๆและผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-สภทจ. -ททท. -บริษัทนำเที่ยว
วารสารนิตยสาร	จัดทำข้อมูลรายละเอียดพร้อมภาพประกอบเพื่อส่งให้สำนักพิมพ์	-สภทจ. -ททท. -บริษัทนำเที่ยว
เว็บไซต์ (Website)	จัดทำข้อมูลรายละเอียดพร้อมภาพประกอบและเชื่อมโยงเว็บไซต์อื่น	-สภทจ. -ททท. -บริษัทนำเที่ยว
วิทยุกระจายเสียง	จัดทำข้อมูลรายละเอียดเพื่อประชาสัมพันธ์	-สภทจ. -ททท. -บริษัทนำเที่ยว
วิทยุโทรทัศน์	จัดทำข้อมูลรายละเอียดพร้อมภาพประกอบ	-สภทจ. -ททท. -บริษัทนำเที่ยว
ป้ายประชาสัมพันธ์	จัดทำป้ายบอกทางให้ชัดเจนและติดตั้งในเส้นทาง และพื้นที่เหมาะสม	-สภทจ. -ททท. -บริษัทนำเที่ยว
จัดนิทรรศการออกร้านแสดงสินค้า	จัดทำข้อมูลรายละเอียดพร้อมภาพประกอบและจัดเตรียมสินค้าชุมชนแผ่นพับ นามบัตรสำหรับติดต่อ	-สภทจ. -ททท. -บริษัทนำเที่ยว

ขั้นที่ ๙ ติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผล จะดำเนินการหลังจากที่การดำเนินกิจกรรมผ่านไปแล้ว โดยประเมินว่ากิจกรรมใดมีปัญหาและอุปสรรคสิ่งใดที่ควรเพิ่ม ควรตัดออกจากกิจกรรมใด มีปัญหาอุปสรรคสิ่งใดที่ควรเพิ่ม ควรตัดออกจากกิจกรรม โดยมอบหมายหรือจัดตั้งให้มีคณะกรรมการสำหรับติดตามประเมินผลโดยเฉพาะ อาจกำหนดให้มีการประเมินเป็นรายเดือน หรือทุก ๓ เดือน หรือประเมินเป็นรายปีแล้วสรุปผล ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้สมาชิกในชุมชนรับทราบเพื่อร่วมรับรู้แก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมถึงการสรุปงบประมาณหรือการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างเที่ยงธรรม และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ การจัดสรรผลประโยชน์คืนให้กับชุมชน

สำหรับวิธีการประเมิน อาจทำได้หลายวิธีควบคู่กันไป เช่น การใช้แบบสอบถาม การให้นักท่องเที่ยวแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในสมุดเยี่ยม การสอบถามพูดคุยกับนักท่องเที่ยวแบบไม่เป็นทางการ และการกรอกแบบประเมินผ่านเว็บไซต์ (Website) เป็นต้น ผลจากการประเมินควรนำเสนอให้สมาชิกทุกคนได้รับทราบเพื่อร่วมกันรับรู้ ป้องกัน และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่พบต่อไป

ตัวอย่างแบบประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย

ความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยว	พอใจ	ไม่พอใจ	แนวทางการปรับปรุง
๑. ความชัดเจนของป้ายบอกทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว			
๒. การต้อนรับและการให้บริการ			
๓. การจัดเส้นทางท่องเที่ยว			
๔. การจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
๔.๑ ไฟฟ้าส่องสว่าง			
๔.๒ ระบบน้ำ			
๔.๓ ที่จอดรถ			
๔.๔ ห้องน้ำ			
๔.๕ ร้านอาหาร			
๕. ที่พัก (ถ้ามี)			
๕.๑ ความสะอาด			
๕.๒ ความปลอดภัย			
๕.๓ ราคา			
๖. อาหาร			
๖.๑ ความสะอาด			
๖.๒ รสชาติ			
๖.๓ ราคา			
๗. สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์			
๘. กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี			
๙. คุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน			

ขั้นที่ ๑๐ สรุปปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ใช้การประชุมร่วมกัน เพื่อระดมความคิดเห็นร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยการจัดการประชุมทุกเดือนให้สมาชิกมีส่วนร่วมเสนอปัญหา รับรู้ปัญหา ร่วมหาข้อสรุป และแนวทางการแก้ไขปัญหาในแต่ละเรื่องโดยใช้หลักชุมชนเป็นที่พึ่งของชุมชนเอง หรือชุมชนอาจจะสรุปปัญหาของการจัดการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย

ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทุกประเภท มีปัญหาที่พบบ่อย พร้อมแนวทางการแก้ไขดังนี้

ปัญหา	แนวทางการแก้ไข
๑. ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม	- จัดประชุมชี้แจงให้ผู้ผู้นำในชุมชนได้ทราบ
๒. สมาชิกเริ่มเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากขึ้น มองข้ามประโยชน์ส่วนรวม	- ควรมีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อตกลงร่วมกันโดยสมาชิกในชุมชนและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ขณะเดียวกันต้องมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบ
๓. ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการจัดการเชิงกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวบาทประเภท เช่น การก่อสร้าง การขยาย พื้นที่ การรुक้าป่าสงวน เป็นต้น	- ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวที่อาจเกิดผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนหรือทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น แหล่งโบราณสถานพิพิธภัณฑ์ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นต้น
๔. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาทำงาน	- ควรมีการให้ความรู้ เพื่อเตรียมบุคลากรในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงานการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มาเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ คำปรึกษาในระยะเริ่มต้น เป็นต้น
๕. ขาดการประสานงานที่ดี	- ชุมชนควรตระหนักอยู่เสมอว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโซคชัยไม่สามารถดำเนินไปได้โดยลำพัง ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนและกำหนดบทบาทความรับผิดชอบในการประสานงานให้ชัดเจนทั้งในเรื่องประสานคน และประสานการทำงาน
๖. ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	- การเริ่มต้นจัดกิจกรรมใดก็ตามที่เป็นกิจกรรมของชุมชน ควรเริ่มจากชุมชนเองก่อนด้วยการช่วยเหลือตนเอง บางกิจกรรมอาจจำเป็นต้องใช้วิธีการลองผิดลองถูกได้ แต่บางกิจกรรมจำเป็นต้องมีการศึกษาให้รอบคอบก่อนดำเนินการ